

Viite: leena.seppa@gov.fi / annika.ohberg@gov.fi

Asia: Luomun toimintasuunnitelman kommentointi

Luomuliitto haluaa kiittää Luomu 2.0 ohjelman toimeenpanosuunnitelmaan panostetusta työtä ja varsinkin siitä, että työtä on tehty laajasti alan kanssa. On kuitenkin huomautettava, että työryhmillä oli hyvin erilaiset lähtökohdat, toisilla hyvin kapeasti rajattu aihe, kun varsinkin yhden työryhmän vastuulla oli sekä markkinat, vienti, ammattikeittiö ja tuotannon lisääminen. Tämä johti siihen, että aikaa tässä työryhmässä ei riittänyt etenkin tuotannon lisäämisen teemojen pohtimiseen. Tapaamisissa todettiin, että tuotannon lisääminen on vahvasti kytköksissä CAP-suunnitelmaan ja osittain tälläkin perusteella keskustelua tuotannon lisäämisestä ohitettiin työryhmätyössä. Tapaamisissa todettiin myös, että yläotsikot tuotannon lisäämiseksi ovat hyvin yksityiskohtaiset eikä kokonaisuus tule huomioiduksi. Tästä huolimatta ei toimeenpanosuunnitelmaan ole viety CAP:sta kytköksiä eikä resursseja ole ollut suunnitelman läpikäymiseen, sillä tasolla että siitä muodostuisi koherentti kokonaisuus. On myös todettava, että maailman tilanne on toimeenpanosuunnitelman valmistelun aikana radikaalisti muuttunut.

Yllä oleva huomioiden ehdottaa Luomuliitto seuraavia muutoksia Luomu 2.0 ohjelman toimeenpanosuunnitelmaan sekä ehdottaa että toimintasuunnitelman kirkastamiseen kohdennetaan tarvittavat resurssit.

Kohtaan: *Tavoite 2. Ammattikeittiöiden luomun käytön lisääminen*

2.2. Vuoropuhelun lisääminen koko ketjun kesken kotimaisen luomualkutuotannon ja -tuotteiden kehittämiseksi ammattikeittiöiden ja ruokapalveluiden tarpeisiin.

Luomuliitto ehdottaa, että tähän kohtaan lisätään pienten elintarvikeyrityksien huomioiminen. Pelkästään vuoropuhelun lisääminen ei auta, vaan pieniä elintarvikejalostajia on tuettava luomuun siirtymisessä ja olemassa olevia on tuettava uusien tuotantoehtojen noudattamisessa. Pienet elintarvikejalostajat ovat tärkeitä paikallismarkkinoilla toimivia toimijoita, jossa usein syntyy uusia innovatiivisia tuotteita.

Ehdotusteksti: *Tuetaan pieniä elintarvikejalostajia siirtymään luomuun ja olemassa olevia luomujalostajia noudattamaan uusia tuotantoehtoja neuvonnan ja tiedottamisen avulla. Mahdolliset rahoituslähteet: Neuvonnan määräraha.*

Ehdotamme myös, että tämä kohta huomioidaan tavoite 3. alaisuudessa ja huomioidaan myös maataloilla tapahtuva jalostus.

2.4. Luomun osuuden lisääminen koulujakelujärjestelmässä yksinkertaistamalla järjestelmää, lisäämällä tuotevalikoimaa (yhteistyössä ruokapalveluiden kanssa) ja tarkastelemalla tuen suuruutta – koulujakelustrategian/ liitännäistoimien arviointi.

Luomumaidon osuus 60 prosenttiin koulujakelutuetusta maidosta vuoteen 2025 mennessä on hyvä tavoite. Mutta jotta luomumaidon käyttämisen tavoite toteutuisi, on varmistettava riittävä luomumaidon tuotantomäärän ylläpitäminen. Tätä taustaa vasten ehdotamme, että tavoitteeseen 5. Luomutuotannon lisääminen lisätään omaksi alakohdaksi *Luomumaidontuotannon toimintaedellytysten tukeminen.*

2.6. Luomun käytölle selkeät strategiset tavoitteet

On ristiriitaista, että asetamme käytölle strategisia tavoitteita, mutta tuotannon lisäämisen kohdassa todetaan, että tuotantoa lisätään kulutuksen mukaan. Jotta tämä toimeenpanosuunnitelma on koherentti, tulisi meillä olla sekä vetäviä, työntäviä että mahdollistavia toimenpiteitä. Tätä taustaa vasten ehdotamme, että tavoitteeseen 5. Luomutuotannon lisääminen lisätään kohta jossa todetaan että *myös tuotannon lisäämisestä on tehtävä alueellisia selkeitä strategioita tavoitteiden saavuttamiseksi.*

Kohta: Tavoite 3. Luomuelintarvikkeiden valikoima kasvaa ja jalostusaste nousee

3.2. Elintarvikeyritysten, hankintaorganisaatioiden ja ruokapalveluiden kohtaamisen helpottaminen

Tässä kohtaa todetaan että "Tuotekehitystä on lisättävä ammattikeittiöille soveltuvien elintarvikkeiden saatavuuden lisäämiseksi." Niin kuin tavoite 2. totesimme tulisi pienet toimijat huomioida erikseen. Tämän lisäksi on todettava, että yksi tapa saada lisää jalostettuja tuotteita markkinoille on edistää elintarvikejalostajia siirtymään luomuvalvonnan piiriin. Vain tuotantoehtojen mukaisesti ja valvotusti jalostetut elintarvikkeet ovat luomua, siksi luomuneuvontaan ja siirtymistä tulisi tukea. Ehdotamme siksi että tähänkin kohtaan lisätään että *pieniä elintarvikejalostajia tuetaan siirtymään luomuun ja olemassa olevia luomujalostajia noudattamaan uusia tuotantoehtoja neuvonnan ja tiedottamisen avulla. Mahdolliset rahoituslähteet: Neuvonnan määräraha.*

Tuotekehitystä ei tarvita pelkästään palvelemaan ammattikeittiöitä vaan tuotekehitys palvelee myös vientitavoitteita. Tämä ei oikein lue missään, eikä oikein sovi kovin helposti minkään otsikon alle. Maatilakäytäntöistä jalostus tulee myös huomioida.

3.3. Elintarviketeollisuus näkee luomualan mahdollisuutena ja tulevaisuuden alana. Raaka-aineen saannin varmentamiseksi sopimustuotantoa lisätään

Sopimustuotannon lisääminen on oikea toimenpide, mutta tässä kohtaa jää tarkempien toimenpiteiden kuvaus uupumaan, miten sopimustuotantoa voidaan lisätä käytännössä. Sopimustuotannon syntymiseen tarvitaan tietoa siitä mistä sopimustuottajia kannattaa lähteä etsimään. Luomuvalvontaviranomaisilla on valtava määrä ajantasaista tietoa luomuviljelijöiden kasvilajivalikoimasta ja pinta-aloista sekä myös viljelijöiden ja heidän alihankkijoidensa muodostamista verkostoista, koska jokaisen luomuvalvonnassa olevan toimijan luomutoiminta tarkastetaan vuosittain. Tätä aineistoa tulisi pystyä hyödyntämään paremmin elintarvikejalostuksen kehittämisessä. Tällä hetkellä on kehitys Ruokavirastossa päinvastainen ja he ovat vähentämässä vapaaehtoisen tiedon ylläpitämistä. Tähän viitaten tulisi tämä kohta huomioida tavoite 9. toimenpide 9.5 kohdassa ja sinne lisätä että viranomaisten tulisi olla myös tukea alan edistämistä ja heidän keräämä tieto tulisi olla alan kehittäjiin saatavilla.

Muita toimenpiteitä joita tähän kohtaan tulisi lisätä on tuottajien välisen yhteistyön lisääminen, jota käsitellään myös omana kohtana tavoite 5. alaisuudessa. Sopimustuotantoa voidaan myös edistää paikallisilla kehittämishankkeilla joilla tuettaisiin pieniä elintarvikejalostajia ja tuottajia tekemään sopimuksia keskenään sekä löytämään toinen toisensa. Usein pienillä toimijoilla ei ole osaamista ja kynnys alkaa tekemään sopimuksia on suuri, vaikka juuri sillä tavalla voisi varmistaa saatavuuden ja kustannuksien ennakoitavuus olisi paremmin turvattuna.

3.4. Elintarviketeollisuudessa työskentelevien luomuosaaminen kasvaa

Tässä kohdassa todetaan että: *Jotta taataan riittävä luomuosaaminen sekä pienissä että isoissa elintarvikeyrityksissä, on otettava luomu mukaan koulutukseen ja neuvontaan. Nyt neuvonta rajoittuu Luomuliiton asiantuntijapalveluihin ja jossain määrin Maa- ja kotitalousnaisten neuvontapalveluihin. Ruokaviraston tuotanto-ohjeet ovat saatavilla mutta varsinkin pienten yritysten resurssit ovat rajalliset henkilökunnan kouluttamiseen. Luomuopetuksesta tehtävän laajan selvityksen avulla saadaan tietoa olemassa olevasta koulutuksesta ja tätä tietoa voivat jatkossa hyödyntää opetuksen tarjoajat. Neuvontajärjestöjen pitäisi kartoittaa olemassa oleva tieto elintarvikeosaajista.*

Sinänsä teksti itsessään on ristiriitainen. Kohdan viimeinen lause, on turha, kun jo tekstin alussa todetaan, että luomuelintarvikeneuvonta rajoittuu Luomuliiton asiantuntijapalveluun. Luomuliiton asiantuntijoilla onkin ainutlaatuista vuosikymmenten aikana kertynyttä erityisosaamista ja sosiaaliset verkostot, joita ei ole saatavilla muualla. Tämä olisi tunnustettava. Osaamisen jakaminen, voitaisiin esim tehdä valtakunnallisen kehittämishankkeen puitteissa, jossa Luomuliiton asiantuntija kouluttaisi esim Maa- ja kotitalousnaisten neuvoja ja antamalla tukea pienille elintarvikejalostajille tuotantoehtojen noudattamisessa.

Kohta: Tavoite 4. Suomesta merkittävä luomutuotteiden viejämaa

Suomalaisten luomutuottajien ja elintarvikejalostajien tukeminen siinä, että tuotteiden luomulaatu olisi riittävä tärkeiden vientimaiden markkinoille, on erittäin tärkeä toimenpide. EU-asetuksen ja suomalaisen viranomaisvalvonnan ehtoja täydentävän lisäsertifioinnin tekeminen yhteistyössä luomuvalvontaviranomaisten kanssa olisi suuri palvelus viennin kehittämiseksi. Ehdotamme, että toimijoiksi lisätään myös Biodynaaminen yhdistys ja Luomuliitto, jotka tekevät EU-asetuksen ylittävien tuotantosääntöjen kehittämistyötä Suomessa. Järjestöillä on myös valmiita kontakteja yksityisiä luomustandardeja ylläpitäviin järjestöihin Euroopassa. Rahoituslähteiksi ehdotamme lisättäväksi hankerahoituksen.

Viennin edistämiskohdassa on myös mainittu, että *jalostusasteen nostaminen nostaa luomuvieännin arvoa nopeammin ja tehokkaammin kuin luomuvieännin volyymin lisäys.* Toisealta vientiä ei mainita elintarvikkeiden jalostuksen tavoitteen kohdassa 3. Nämäkin kohdat tulisi sitoa yhteen tavalla tai toisella, ehkä mieluummin toistolla jotta asia ei unohdu. Eli vientiäkin edistetään panostamalla elintarvikkeiden jalostusarvon nostamiseen, siellä erityisesti haluan nostaa pienten jalostajien neuvonnan parantamiseen, osaamisen kehittämiseen ja tiedon jakamiseen eri kohderyhmien tavoitettavia kanavia pitkin. Ehdotamme että kohtaan 3. lisätään kohta jossa todetaan että jalostukseen panostaminen edistää myös vientiä ja että vienti kohtaan lisätään neuvonnan merkitys etenkin pienille yrityksille.

Tässä kohdassa todetaan myös, että *alkutuotannon kannattavuutta ja kilpailukykyä on syytä parantaa niin, että suomalaisia luomuraaka-aineita on jalostavan teollisuuden saatavilla, kun suomalaisten luomutuotteiden kansainvälinen myynti kehittyy. Tämän takia tavoitteena tulisi olla myös edistää luomuviljelijöiden mahdollisuuksia myydä luomuraaka-ainetta suoraan kansainvälisille markkinoille. Tavoite on väliaikainen, kunnes jalostava teollisuus pystyy tarjoamaan varteenotettavan luomuraaka-aineiden käyttötason. Tälle tavoitteelle on vaikea asettaa mitattavaa seurantaa, mutta sen edistymistä ja tarvetta tulee seurata esimerkiksi asiantuntijahaastatteluiden avulla. On hyvä että lähdetään myös edistämään ihan raaka-aineen vientiä, tämä lisäisi tuottajien neuvotteluasemaa arvoketjussa ja voisi edistää alkutuotannon kannattavuutta ja kilpailukykyä. Raaka-aineiden viennin edellytyksenä on tuottajien välisen yhteistyön lisääntyminen. Tuottajaorganisaatioiden perustamista tulisi kannustaa ja tämä kohta tulisi sijoittaa yhteen Tavoite 5. kohdan 5.7 kanssa. Luomuliitto ei voi yhtyä siihen että tälle on vaikea asettaa mittaria, kaikista yksinkertaisimmillaan mitataan raaka-aineiden viennin määrät ja tuottajaorganisaatioiden määrät, jotka panostavat vientiin.*

Kohta: Tavoite 5. Luomutuotannon lisääminen

5.1. Kannustetaan tuottamaan kysyntään vastaavia raaka-aineita

On ristiriitaista että tässä kohdassa todetaan että, *Seurataan luomutuotteiden kysyntää ja pyritään lisäämään kulutustrendien mukaisten tuotteiden tuotantoa (esim. marjat, palkokasvit, avomaavihannekset ja lihatuotteet) ja saman aikaisesti kysynnän lisäämisen kohdissa tavoitellaan lisäämistä. Emme voi vain passiivisesti seurata josko markkina kehittyy ja sitten ryhtyä toimenpiteisiin, on samanaikaisesti panostettava tuotannon lisäämiseen ja tuotannon esteiden raivaamiseen, eli mahdollistettava tuotantoa kun ollaan tekemässä vetäviä toimenpiteitä.*

Ehdotamme että tätä kohtaa muokataan otsikosta lähtien tukemaan jo aiemmin kirjoitettujen tavoitteiden saavuttamista. Esim. *Kannustetaan tuottamaan raaka-aineita, jotta voidaan saavuttaa kulutuksen lisäämisen tavoitteet, palvella elintarviketeollisuutta, edistää vientiä ja parantaa huoltovarmuutta.*

Maailman tilanne on myös radikaalisti muuttunut. Maatalouden kriisi on kääntänyt katseet luomuun, sillä se on tehnyt näkyväksi maataloutemme riippuvuuden ulkomailta tuoduista lannoitteista, rehusta ja fossiilisesta energiasta. Luomutuotanto ei ole samalla tavalla riippuvainen näistä, sillä sen periaatteisiin kuuluu paikallisten resurssien tehokas hyödyntäminen. Näin se voi auttaa parantamaan ruoantuotannon omavaraisuutta ja maatalouden kriisinkestävyyttä, ympäristöhyötyjen lisäksi. Tämänkin takia on hyvä panostaa luomutuotannon lisäämiseen.

Tuottajahintojen seuranta ja niistä tiedottaminen on hyvä toimenpide. Tiedottamista luomutuottajille voidaan tehdä esim Luomuliiton kanavia hyödyntäen ja Luomuliiton toimesta tuottajahintoja voidaan kartoittaa hankeavustuksella, hintojen kartoittamisen yhteydessä voisi myös kartoittaa tarpeita ja saatavuutta. Kartoittamalla tuottajahintoja tuettaisiin esim luomukotieläintilojen toimintaa rehujen ja kuivikkeiden tuotannossa ja saatavuudessa, kaikkia suoramyyntiä sekä marginaalisten tuotteiden tuottajia auttaisi tämä omassa hinnoittelussa, sopimustuotantoakin tämä edistäisi. Kaiken kaikkiaan edistäisi tämä kovastikin luomutuottajan asemaa arvoketjussa kun ajantasaista tietoa löytyisi.

Luomutuotantoketjun pullonkaulojen selvittäminen, on hyvä, tekstiin tulisi lisätä että on tarpeen selvittää eri tuotantosuuntien näkökulmasta. Eri tuotantosuunnille (maito, liha, kananmuna, vilja ja öljy, puutarhakasvit ja hunajantuotanto) tulisi tehdä tuotantosuuntaiset tuotannon lisäämisen keskittyvät strategiat, jossa huomioitaisiin eri markkinat paikalliset, elintarviketeollisuus, ammattikeittiöt ja vienti. Tämä kohta on itsessään jo niin iso ja kohdassa *5.5 Avomaan vihannesten ja kasvihuoneviljelyn pullonkaulojen selvittäminen, erityisesti kasvualustan kasvihuoneissa ja kasvinsuojelukysymykset avomaalla* sivutaan ”pullonkaula-selvitystä”. Ehdotamme että 5.5 otsikko muutetaan *Luomutuotantoketjun pullonkaulojen selvittäminen* ja tämän otsikon alle voidaan eritellä eri tuotantosuuntien erityistarpeita niin kuin avomaa vihannesten ja kasvihuonetuotannon osalta ollaan jo tehty.

Selvittämistä ja kehittämistä on tehtävä sekä kansallisesti että paikallisesti. Alueellisia strategioita tulisi edelleen edistää ja pohtia minkä tyyppiseen tuotantoon alueellisesti tulisi panostaa. Alueellinen kehittäminen palvelisi alueella toimivien ammattikeittiöiden ja sopimustuotannon kehittymistä, kun taas kansallinen kehittäminen palvelisi elintarviketeollisuutta ja vientiä.

Tuotannon lisäämisen edistämiseksi tulisi viljelijöiden yhteistyötä myös lisätä. Tätä aihetta käsitellään enemmän erillisessä kohdassa 5.7.

Selvitykset luomutuen muutostarpeista on tervetullut. Siirtymävaiheen tuki olisi erittäin tarpeellinen, koska EU:n luomusäätöuudistuksen jälkeen uudistuneet tuotantosäännöt ovat vaikuttaneet niin, että luomun aloitusvaiheen kustannukset ovat kasvaneet aiemmasta.

CAP 2027 lausuntokeskusteluissa luomualan järjestöt tekivät aloitteen luomueläintuotannon tuen kohdentamisesta tuotantosuuntaakohtaisesti ja sen ajatuksen eteenpäinvieminen on tarpeen. Eläinten hyvinvointikorvauksessa on jo huomioitu tuotantosuuntaakohtainen vaatimus ja kustannukset tukisummissa, sama tulee toteuttaa luomueläintuotannon korvauksessa. Tukitasojen määrittämiseksi tarvitaan tutkimus- ja kehittämishankkeita, joilla eri tuotantosuuntien kustannukset ja tuen tarve selvitetään tutkijoiden ja luomuneuvonnan yhteistyöllä.

Vain rahoituslähteet kohdassa on mainittu luomumehiläistuotannon kehittämistarve. Lisälause olisi tarpeen esim. ”Suomalaisen luomuhunajantuotannon edistäminen ja tuotteiden saaminen luomukuluttajille”. Ja jotta suunnitelma on yhdenmukainen niin maataloustuet kokonaisuudessaan erityisesti luomukorvaus, tulisi samalla tavalla mainita rahoituslähteenä.

Yllä mainittujen toimenpiteiden lisäksi voidaan tuotantoa lisätä tarjoamalla neuvontaa ja tietoa siirtymisestä. Luomuneuvontaan tulisi erityisesti panostaa tulevan vuoden aikana, koska luomulainsäädäntö, tuotantoehdot ja luomukorvauksen ehdot ovat muuttuneet oleellisesti. Luomuneuvontaa tarjotaan vuoden 2023 lähtien NEUVO-palveluina, joka on oiva keino tilakohtaisten suunnitelmien tekemiseksi, mutta tarvetta on myös Luomuliiton tarjoaman matalan kynnyksen puhelin ja spostineuvonnalle joka palvelee erityisesti hankalissa erityiskysymyksissä että alustavien suunnitelmien kartoitusvaiheessa. Luomulehden välityksellä tehtävälle massaneuvonnalle on myös tarvetta. Tämän tyyppisen erikoisneuvonnan turvaamiseksi tulisi neuvonnan määräraha kohdentaa tätä toimintaa

varten. Neuvonnan määräraha tulisi lisätä rahoituskanavaksi. Neuvonnan laadun turvaaminen käsitellään kohdassa **8.7.**

Myös hallinnon tulisi tukea edellä mainittuja tavoitteita. Tarkastusmaksu uudistus on hyvä esimerkki hallinnon toiminnasta päinvastoin. Tarkastusmaksuihin tulisikin saada helpotusta, mieluiten tulisi tarkastusmaksut luomuvalvonnasta poistaa kokonaan. Tällä hetkellä poistuu tiloja luomuvalvonnan piiristä tarkastusmaksu uudistuksen takia. Tarkastusmaksut ovat muodostuneet pienille monimuotoisille sekä hunajantuottajille kohtuuttoman suuriksi suhteessa hyötyyn. Tämä ei lisää tuotantoa, eikä myöskään turvaa monipuolista tuotantorakennetta, joka edistää resilienssiä.

Mittareiksi ehdotamme että ensimmäinen mittari olisi yksinkertaisesti luomutuotteiden tuotannon kehitys. Mittareihin on myös asetettu että luomuelintarvikeketjun pullonkaulat on tiedossa, mutta rahoituslähteinä vain viranomaistyö ja mehiläistuotannon kansallinen tuki. Ehdotamme että rahoituslähteiksi lisätään Maaseuturahaston ja Ruokaviraston hankerahoitus. MMM:n olisi myös syytä harkita kohdentaa tähän ihan ostopalveluna tehtävää selvitystyötä varsinkin tuotannon pullonkaulojen kartoittamiseksi.

5.2. Hehtaarisatojen ja viljelyvarmuuden kasvattaminen ravinnetaloutta parantamalla sekä viljelymenetelmiä ja osaamista kehittämällä

Energiakriisin uhka ja todellisuus on nostanut esille maatalouden energiaomavaraisuuden parantamisen tarpeen. Luomutuottajia, niin eläintuotannon kuin kasvintuotannon tuotantosuunnissa, tulee kannustaa osallistumaan alueillaan toimiviin biokaasuntuotannon hankkeisiin.

Lannan ja rehujätteiden sekä peltojen ja joutomaiden ja myös rehevöityneiden järvien kasvibiomassan kierrättäminen biokaasuntuotannon kautta peltoon on tärkeä keino parantaa huoltovarmuutta sekä energian että laadukkaan paikallisen kasvinravinneresurssin suhteen. Biokaasureaktorissa lannan ja kasviaineksen ravinteet muokkautuvat väkilannoitteiden veroiseksi lannoitteeksi. Mädätys tuhoaa eläintautien aiheuttajia sekä vähintäänkin heikentää, jopa tuhoaa täysin rikkakasvinsiementen itävyyden. Sadot kasvavat ja laatu paranee. Maatalouden järjestöjen lisäksi tavoitteen toteuttajiksi on hyvä lisätä Suomen biokierto ja biokaasu ry, jonka edustaja on nykyisin mukana MMM:n luomualajaostossa. Kierrätyslannoitteet on jo mainittu, ehdotamme, että kohtaan lisätään mittariksi biokaasuhankkeisiin osallistuvien luomutuottajien määrän lisääntyminen.

5.3 Viljelytapojen kehittäminen ja viljelijöiden osaamisen ja yhteistyön lisääminen tutkimuksen, koulutuksen ja neuvonnan keinoin

Tämä kohta on erittäin tärkeä ja pohdinnat sekä kuvaukset jäänyt valitettavan lyhyeksi. Neuvonta on noussut jo monessa edellisessä kohdassa esille, ne kohdat tulisi sitoa tähän kohtaan ja tutkimuksella on oma kohtansa.

Paikallinen toiminta ja suora kontakti luomuviljelijöihin on tärkeää toteutuksessa. Ei riitä että tutkimusta tehdään edelläkävijätilojen kanssa, vaan käytäntöjä ja hyviä toimintatapoja on levitettävä ns. riviviljelijöiden keskuuteen. Olisi tärkeää, että paikallisia hankkeita tuetaan tulevaisuudessakin ja että valtakunnallisesti levitetään parhaimpia käytäntöjä ja että hyviä paikallisia toimintatapoja voidaan ottaa useilla alueilla käyttöön. Valtakunnallisesti voidaan tietoa levittää mm Luomulehden ja ProAgrian luomuneuvoja verkoston kautta. Paikallisia

hankkeita tulisi velvoittaa levittämään tuotettua tietoa ja verkostoitumaan alan toimijoiden kanssa jotta tuotettu tieto hyödyttäisi koko alaa. Myös tuotannon lisäämisen toimintaa tulisi koordinoida tehokkaammin.

Mittareiksi ehdotamme alaa yhdistävät Luomupäivät ja muut vastaavanlaiset viljelijöiden, tutkijoiden ja neuvojen tapaamiset jatkuvat vuosittain sekä alueelliset kehittämishankkeiden määrät jolla selkeä tavoite kehittää viljelytapoja ja lisätä viljelijöiden osaamista ja yhteistyötä.

Rahoitukseksi Maaseuturahasto ja osallistumismaksut.

5.4. Kannustetaan neuvonnan ja tutkimuksen keinoin erikoiskasvien viljelyn ja mehiläishoidon lisäämistä

Hämmentävän yksityiskohtainen toimenpide ehdotus, ottaen huomioon mitkä tuotantosuunnat Suomessa ovat valtavirtaa. Ehdotamme että tämä yhdistetään joko edellisen otsikon alle tai tuotantosuuntakohtaiseksi toimenpiteeksi otsikon 5.1 alle.

Mitä erikoiskasviviljelyn edistämiseen tulee, niin esteiksi muodostuu mm tarkastusmaksu, neuvonnan osaamisen puute, tukijärjestelmän jäykkyys ja kannustamattomuus. Erikoiskasvituotantoa kannustavia toimia voisi olla suoramyynnin kehittämistä palvelemaan paremmin erikoiskasvien viljelijöitä, kannustavien tukien suunnittelu.

5.5. Avomaan vihannesten ja kasvihuoneviljelyn pullonkaulojen selvittäminen, erityisesti kasvualueen kasvihuoneissa ja kasvinsuojelukysymykset avomaalla

Ehdotamme että 5.5 otsikko muutetaan *Luomutuotantoketjun pullonkaulojen selvittäminen* ja tämän otsikon alle voidaan eritellä eri tuotantosuuntien erityistarpeita niin kuin avomaan vihannesten ja kasvihuonetuotannon osalta ollaan jo tehty. Asiaa käsitelty hiukan edellisissä kohdissa. Pullonkaulat tulisi selvittää tuotantosuuntakohtaisesti ja tätä työtä varten tulisi kohdentaa resursseja. Katso kohdasta 5.1 ehdotukset.

5.7. Edistetään tilojen välisen yhteistyön kehittämistä

Koherentin suunnitelman aikaan saamiseksi tulisi tämän kohdan alle kerätä kaikki edellisissä kohdissa käsitelty yhteistyö lisäämisen kohdat. Tuottajien välisen yhteistyön lisääminen ei ole pelkästään tuottajaorganisaatioiden perustamisen tukemista vaan paljon muuta.

Kohta: Tavoite 6. Luomukeruuotannon kasvattaminen

6.2. Kehitetään kattava, digitaalinen metsätietojärjestelmä luomukeruuuseen

6.5. Luomukeruuutilastoinnin kehittäminen

Toimintasuunnitelma on ilahduttavan monipuolinen luomukeruuotannon osalta.

Ehdotamme että metsänomistajien luomukeruuotannon valvontaan liittymistä autetaan alentamalla luomutarkastusmaksua huomattavasti tai se poistetaan kokonaan useamman vuoden ajaksi toimijakohtaisesti. Eräänlainen luomuun siirtymisen tuki siis.

Luomuvalvonnan luonteen mukaisesti valvontaan on liityttävä heti, kun on tarkoitus ryhtyä siirtämään tuotantoa luomuun, ei voi liittyä vasta sitten kun saa luomutuotteesta myyntituloja. Tuotannon ja myyntituotteen sekä myyntikanavien kehittämiseen löytämiseen voi kulua aikaa vuosiakin. Tämän vuoden tarkastushinnasto kohtelee luomumaatilojen luomukeruuotantoa erittäin huonosti. Luomukasvintuotantotila, joka liittää luonnonalueita

Luomuliitto ry

PL 145

00101 Helsinki

luomuliitto@luomuliitto.fi

Y-tunnus 0641419-1

luomuvalvontaan joutuu maksamaan 300 euron perusmaksun 160 euron perusmaksun sijaan. Perusmaksua ei pidä nostaa keruutuotannon valvontaan liittymisen vuoksi.

Luomuvalvonnan tarkastuksilta saisi tietoa keruutuotannon tilastotiedonkeruuseenkin. Keruutuotteiden tarkat määrät löytyvät kaikilta, koska luomutuottajan on koottava tarkastusta varten jatkuvasti ajan tasalla oleva tuotevirtakirjanpito myyntimääristä ja varastoista pidetään varastokirjanpitoa.

Tavoite 8: Luomuosaamisen ja tiedon lisääminen

Koulutus on erittäin tärkeä kokonaisuus. Luomuliitto ja Biodynaaminen yhdistys kannattaa mainita neuvonnan ja koulutuksen järjestäjänä useammassakin kohdassa, mutta erityisesti **kohdissa 8.3, 8.5 ja 8.9**. Kummallakin järjestöllä on hyvä ja suora yhteys jäsenistöön. Luomuyhdistyksissä on mukana viljelijöitä, jotka viljelevät ja/ osa-aikaisesti pienillä pinta-aloilla tai hoitavat luomumehiläisiä ja ovat erittäin aktiivista paikallistasolla suoramyyntissä. Suomen mehiläishoitajien liitto on myös merkittävä luomumehiläistarhauksen neuvonnan ja koulutuksen järjestäjä, joka kannattaa mainita. Kaikilla edellämainituilla järjestöillä on myös oma lehti, joissa kerrotaan tutkimustuloksista sekä uusista tuotteista ja ideoista ammattilehtiartikkeleissa sekä toimenpideohjelmassa mainittujen tuottajatarinoiden muodossa.

Kohtaan 8.7. Luomuneuvonnan laadun turvaaminen tuotanto- ja yritysneuvonnassa, tulee lisätä Luomuliiton tekemä neuvonta esim kohtaan: *Luomutilojen neuvonnassa tarvitaan monialaista osaamista. ProAgrian eri osajista koostuvat asiakastiimit voivat tarjota laajaa osaamista asiakkaan hyväksi. Luomuliitto julkaisee luomutuottajan ainoata ammattilehteä jossa julkaistaan asiantuntijoiden tekemiä juttuja ja kysymys vastaa palstaa. Luomuliiton asiantuntijoilla on ainutlaatuista vuosikymmenten aikana kertynyttä erityisosaamista ja sosiaaliset verkostot, joita ei ole saatavilla muualla. Asiantuntijoiden puoleen kääntyy luomutuottajat, kuluttajat, luomutarkastajat, tutkijat, muut neuvojat, kehittäjät, toimittajat ja viranomaiset saadakseen riippumatonta tietoa luomuun liittyvissä kysymyksissä. Kysymykset voivat olla joko hyvin yksityiskohtaisia tai laajoja kokonaisuuksia.*

8.9. Pienten luomuelintarvikeyritysten osaamisen ja tuotekehityksen neuvonnan lisääminen

Aihetta on käsitelty jonkun verran kohdassa 3. nämä kohdat on yhdenmukaistava. Luomuliitto on lisättävä toimijaksi.

Kohta: Tavoite 9. Lainsäädäntö ja valvonnan kehittäminen

Lainsäädännön, valvonnan ja hallinnon tulisi toimia alaa palvelevasti. Tarkastusmaksu uudistus on surullinen esimerkki siitä miten hallinto nimenomaan toimii alaa vastaan.

Lopuksi haluamme vielä korostaa että toimeenpanosuunnitelma on oltava yhdenmukainen eikä eri kohdat saa olla ristiriidassa keskenään. Paljon hyvää työtä on tehty, nyt se tulisi viedä kunnialla maaliin.

Janne Rauhansuu
Luomuliiton puheenjohtaja

Susann Rännäri
Luomuliiton toiminnanjohtaja

Luomuliitto ry
PL 145
00101 Helsinki

luomuliitto@luomuliitto.fi

Y-tunnus 0641419-1